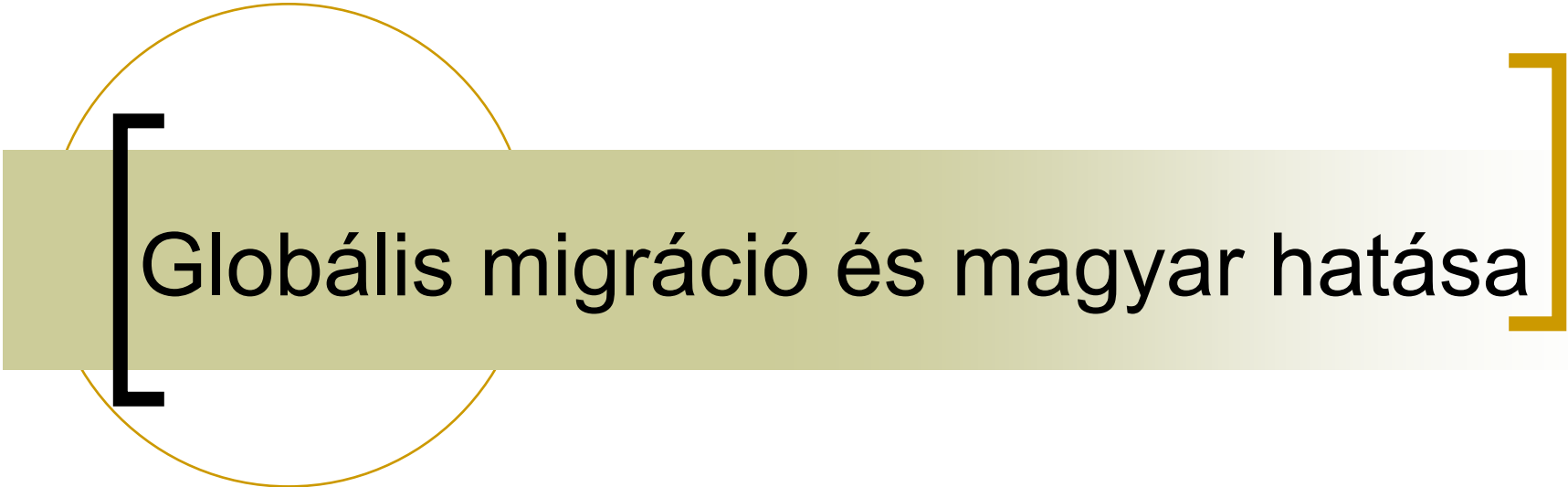

Globális migráció és magyar hatása

Dr. Tóth Géza – Kincses Áron

Magyar Statisztikai
Társaság
Mercure Hotel, 2010.
Január 29.

[Bevezetés]

- Dolgozatunk célja egyrészt az volt, hogy a világban tapasztalható globális migrációs trendeket, gazdasági és a demográfiai kapcsolatukat röviden ismertessük. Majd ezek után a vándorlás magyarországi társadalmi-gazdasági hatásait vizsgáltuk.
- Miben különböznek a külföldiek lakónépességünktől? - kérdésre azért tartottuk fontosnak válaszolni, mert ezzel összefüggésbe hozható az érkezésükkel gyakorolt hatások. Az volt a hipotézisünk, hogy az érkezők fiatalabbak, képzettebbek, tudatosan keresik a gazdaság feltörekvő térségeit, és nemcsak humán, de gazdasági többletet is jelentenek.

[Vázlat]

- Migráció demográfiai és gazdasági vetületei
- Nemzetközi vándorlás a Világban
- Magyarországon élő külföldiek, 2001-2008
 - száma;
 - területi elhelyezkedésük, koncentrációjuk;
 - a magyar népességtől való összetételbeli eltérésük.
- Összefoglalás

[Demográfia és Gazdaság]

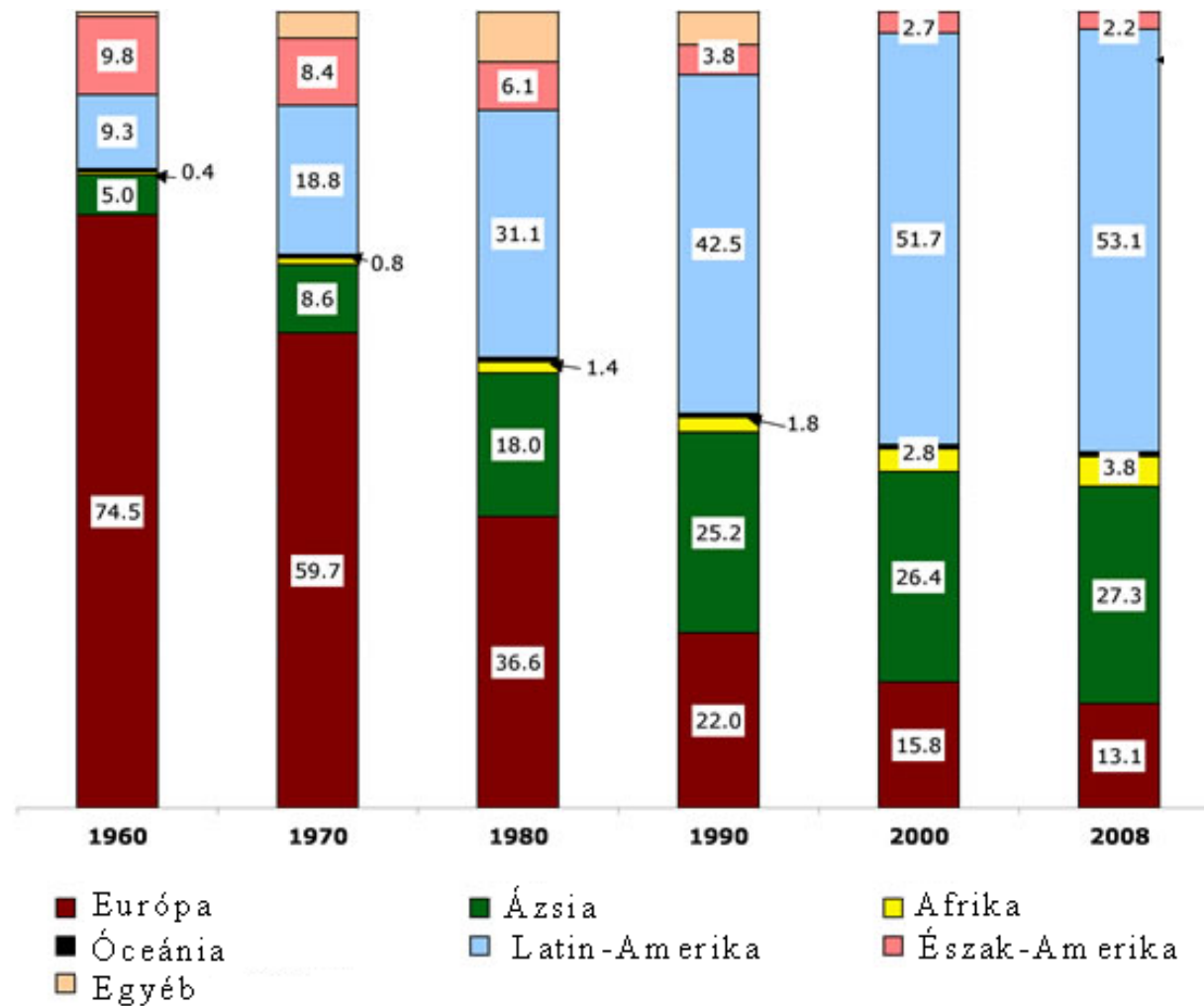
- Népeség-előrejelzések alapján a fejlett országok lakosságának aránya a fejlődőekhez képest csökkenni fog. Így az egyik oldalon népeség-hiány, míg a másikon erőteljes többlet keletkezik, akikből potenciálisan nemzetközi vándorok lehetnek. Egyszerre figyelhető meg a fejlett világ bevándorlási vonzása (előregedő társadalom) és a harmadik világ kivándorlói nyomása.
- A gazdasági globalizáció korszakában az országok közötti jövedelmi szakadékok gyorsuló ütemben növekszenek, a fejlődés egyenetlen. A szélesedő életminőségbeli szakadék a harmadik világ és a fejlett világ között ösztönözi a mozgások növekedését. A vándorok pénzügyi lehetőségei folyamatosan javulnak, a közlekedés gyorsan fejlődik, még a harmadik világbeli emberek egy része is bekapcsolódik a migrációs folyamatokba.
- Egyrészt a munkaerő áramlásával ellentétes irányban, a transznacionális vállalatok tevékenységük egy részét kihelyezik az alacsony bérű országokba, elébe menve a migrációnak. Másrészt a termelés egyes esetekben a tértől függetlenné vált, amely szintén a tényleges vándorlás ellen ható folyamat.
- Így kettő, látszólag ellentétes tendencia veszi kezdetét: egyfelől korábban soha nem tapasztalt (munkavállalói) áramlás valósul meg, másfelől növekszik azoknak a tevékenységeknek és végzőiknek az aránya, akik földrajzilag helyben maradnak.

[Nemzetközi vándorlás a Világban]

A világ migrációjának trendjében a II. Világháború óta eltelt fél évszázadban a forrás országok összetételében három masszív eltolódás figyelhető meg.

- Az első ilyen eltolódás az európai kivándorlók arányainak csökkenésével járt, ezt részben a vándorlás Európán kívüli újjászületésével magyarázhatjuk. Jelenleg még több nyugat-, és dél-európai ország válik az Ázsiából, Közel-Keletről, és Afrikából érkező bevándorlók célállomásává. Ennek eredménye, hogy az éves nettó bevándorlás az EU-ba növekedett az 1980-as évek óta: ez most felülmúlja az USA hasonló értékeit
- A második eltolódás az ázsiai, afrikai, és a közel-keleti latin-amerikai, karibi bevándorlók számának növekedése. A korai iparosodás, és a demográfiai átmenetek kinyitották a migráció szegénységi csapdáját, és ez egy kivándorlási hullámot robbantott ki. A közép-keleti és afrikai fejlődések lassú üteme miatt a migrációs hullámaik még csak felfutóban vannak.

Az USA külföldön született népessége a születés régiója szerint, 1960-2008

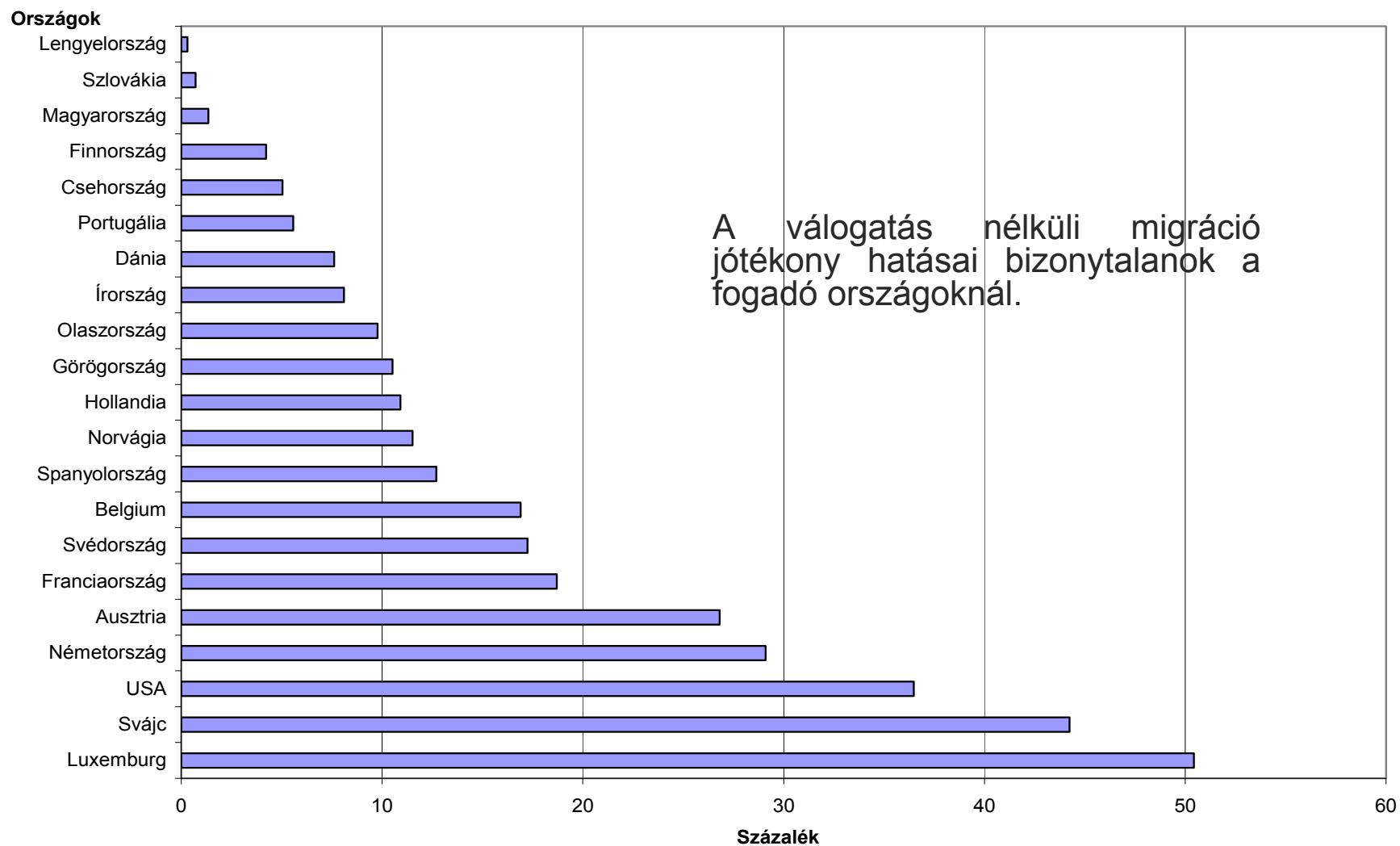
forrás: <http://www.migrationinformation.org/datahub/charts/fb.2.shtml>

A lakosság és a migránsok állománya földrészek szerint, 2003

Földrész	A teljes lakosság száma	A migránsok állománya	A migránsok aránya a lakosságon belül (%)
millió fő			
Észak Amerika	313,1	40,8	13
Ausztrália és Óceánia	30,5	5,8	19,1
Európa	727,3	56,1	7,7
Afrika	793,6	16,2	2,1
Ázsia	3672,3	49,7	1,4
Dél-Amerika	518,8	5,9	1,1
A Földön összesen	6056,6	174,5	2,9

forrás: ENSZ, 2003

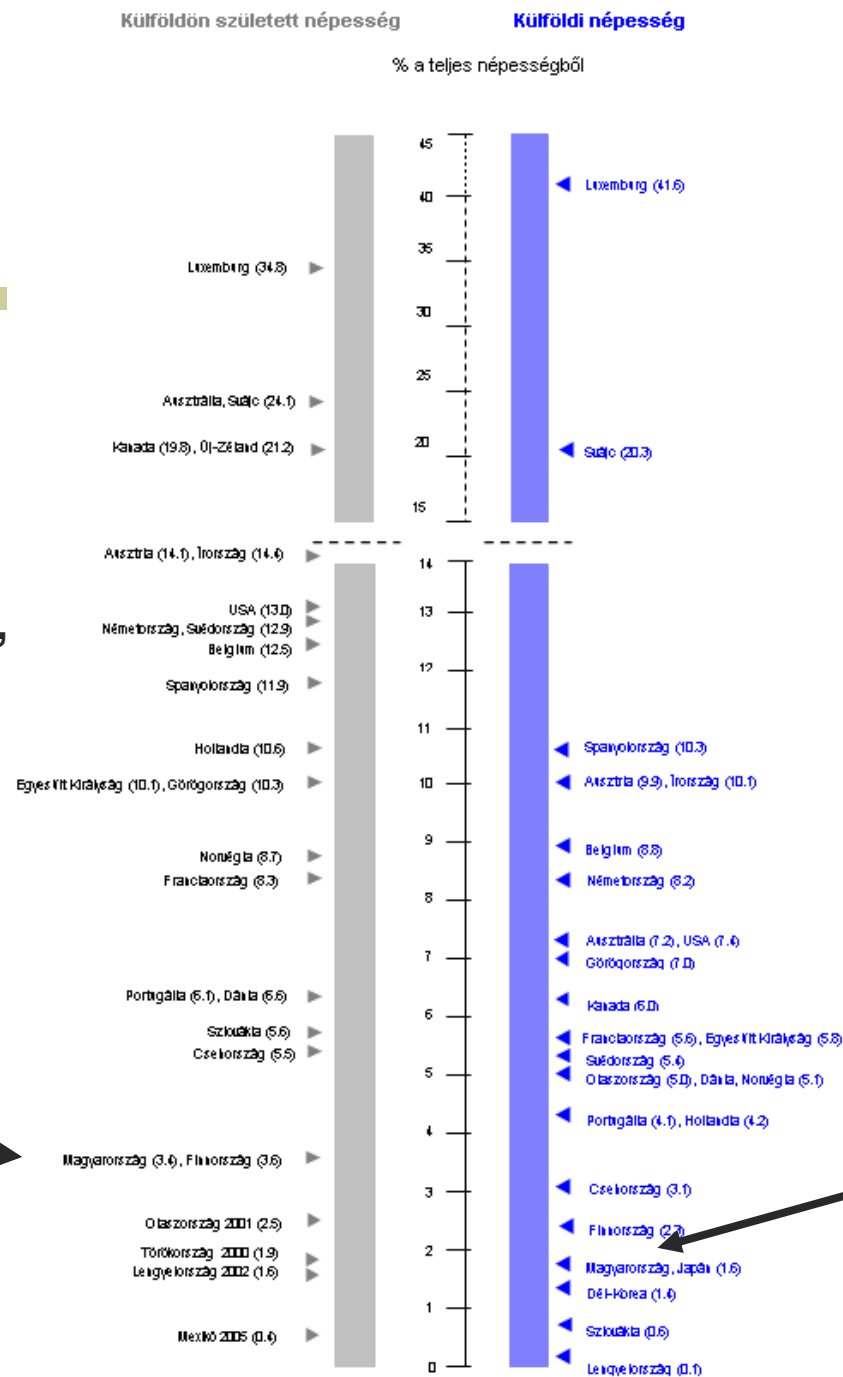
A külföldön születettek arányai az alacsony képzettségű munkaerő között egyes országokban, 2006

[Nemzetközi vándorlás a Világban]

- A harmadik eltolódás magában foglalja a Közép-Kelet-Európa szerepének megváltozását. A tradicionális kelet-nyugati áramlás hosszú időre nyúlik vissza, de megállt a központi tervezésű gazdaságokban a háború utáni fagyos kivándorlási politikák következtében. A dolgok drámaian megváltoztak, amikor a Berlini Fal leomlott 1989-ben. Ezután a kivándorlások ezekből az átalakuló gazdaságokból meghaladták az egymilliót 1993-ig évente. Azaz, újra stabilizálódik a tradicionális kelet-nyugati migráció. Több új közép-európai ország gazdasági felzárkózásnak, és az integrációnak köszönhetően a 90-es évek második felében szintén befogadó orszaggá vált.
- Az új EU tagországok esetén a migráns munkavállalók leginkább a szomszédos országokból, és régiókból jönnek.

A külföldi és a külföldön született népesség arányai egyres országokban, 2006

[Magyarországon élő külföldi állampolgárok]

- A globális, kontinenseken átívelő világméretű migrációban, Magyarország geopolitikai helyzeténél fogva közvetítő módon vesz részt. Hazánk célpont a Kárpát medence népessége számára, következésként inkább a kistávolságú nemzetközi vándorlások a jellemzők. A szomszédos országok súlya kiemelt, ami összefügg a határokon túl nyúló nyelvi, kulturális kapcsolatokkal. Így a beilleszkedés sokkal egyszerűbb, a kulturális, nyelvi különbségek kvázi nem léteznek. Az ilyen típusú beilleszkedés kevésbé kitett a válságnak.

[Magyarországon élő külföldi állampolgárok]

- A külföldiek létszámát, életkori összetételét, állampolgárságát, foglalkozását, iskolai végzettségét, adófizetők arányát vizsgáltuk kistérségi szinten 2001 és 2008 közötti időszakban az APEH és a BÁH adatforrásai segítségével.
- A külföldiek konkrét magyarországi társadalmi-gazdasági hatása
 1. a külföldiek számától;
 2. területi elhelyezkedésüktől, koncentrációjuktól;
 3. a magyar népességtől való összetételbeli eltérésüktől függ.

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Külföldiek száma

Év (január 1.)	Lakónépesség	Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok	
		száma	az össznépesség százalékában
2001	10 200 298	110 028	1,08
2002	10 174 853	116 429	1,14
2003	10 142 362	115 888	1,14
2004	10 116 742	130 109	1,29
2005	10 097 549	142 153	1,41
2006	10 076 581	154 430	1,53
2007	10 066 158	166 030	1,65
2008	10 045 401	174 697	1,74

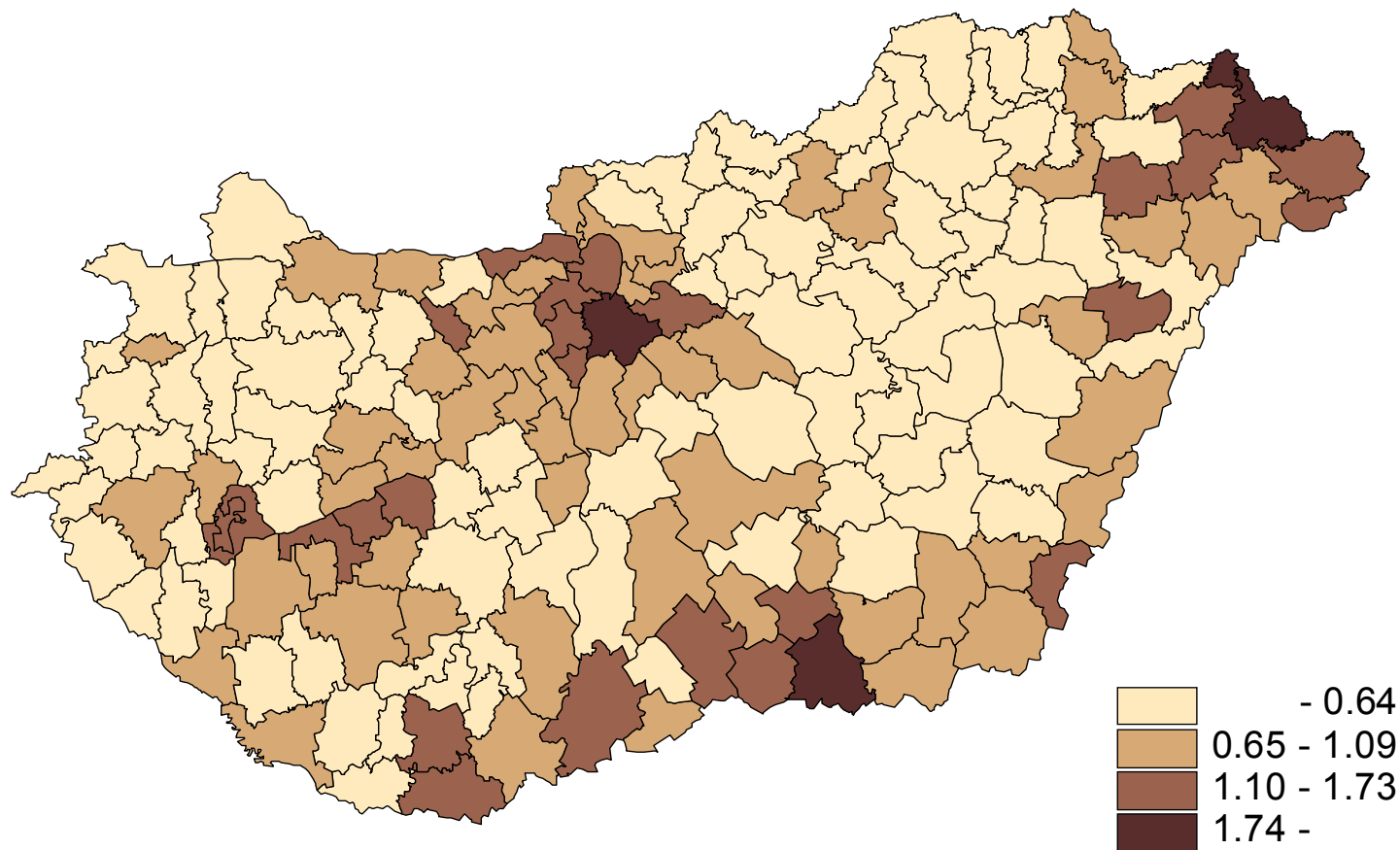
A külföldiek, ezen belül is a szomszédos országok állampolgárainak hatása egyre nagyobb Magyarországon, ami egyrészt hazánk népességfogyásával, másrészt a külföldiek számának növekedésével függ össze. Így hét év alatt a nem magyar állampolgárok aránya 1,08%-ról 1,74%-ra, azaz 60%-kal növekedett.

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Külföldiek száma

Ország/ Földrész	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ausztria	694	785	750	780	544	1 494	2 225	2 571
Németország	7 493	7 676	7 100	7 393	6 908	10 504	15 037	14 436
Olaszország	542	563	545	551	404	777	1 020	1 207
EU-15	11 723	12 181	11 629	12 143	9 714	18 357	25 394	25 490
Lengyelország	2 279	2 227	1 945	2 196	2 178	2 364	2 681	2 645
Oroszország	1 893	2 048	1 794	2 244	2 642	2 759	2 760	2 787
Románia	41 561	44 977	47 281	55 676	67 529	66 183	66 951	65 836
Szerbia és Montenegró	12 664	11 975	11 693	12 367	13 643	12 111	12 638	17 186
Szlovákia	1 576	2 213	1 536	2 472	1 225	3 597	4 276	4 944
Ukrajna	8 947	9 835	9 853	13 096	13 933	15 337	15 866	17 289
Szomszédos országok	66 359	70 716	71 913	85 293	97 711	99 579	102 769	108 811
Európa	93 197	97 640	98 230	110 915	122 261	130 535	140 827	146 145
Ázsia	12 603	14 401	13 480	14 715	15 121	18 543	19 733	22 356
Amerika	2 488	2 557	2 434	2 535	2 667	2 989	3 075	3 557
Afrika	1 233	1 318	1 281	1 455	1 556	1 800	1 783	1 913
Egyéb és ismeretlen	507	513	463	489	548	563	612	726
Összesen	110 028	116 429	115 888	130 109	142 153	154 430	166 030	174 697

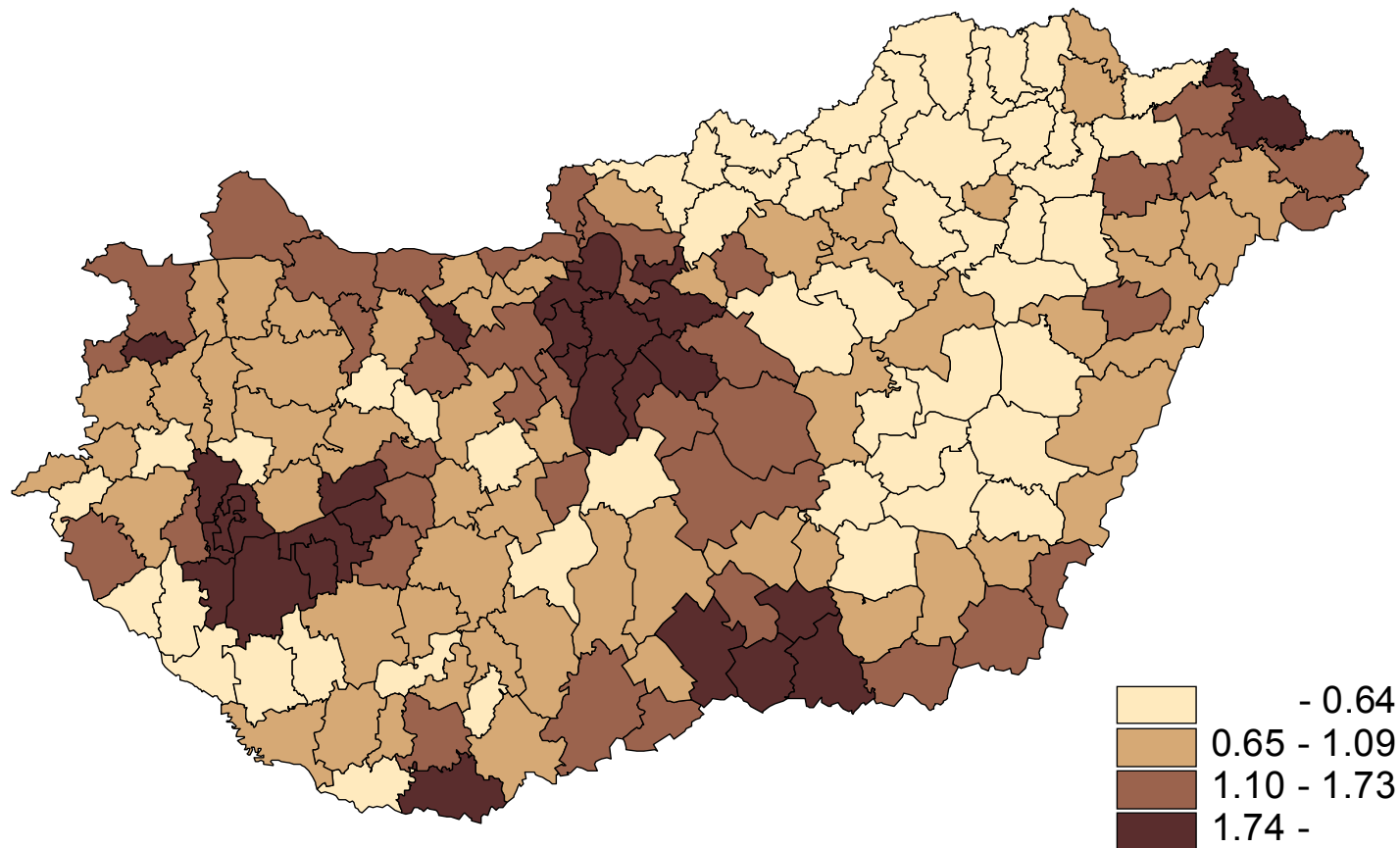
Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Területi elhelyezkedés

Külföldiek aránya 100 lakosra, 2001. jan. 1.

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Területi elhelyezkedés

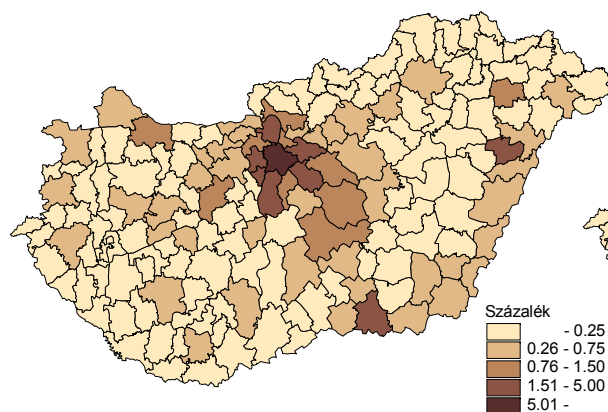
Külföldiek aránya 100 lakosra, 2008. jan. 1.

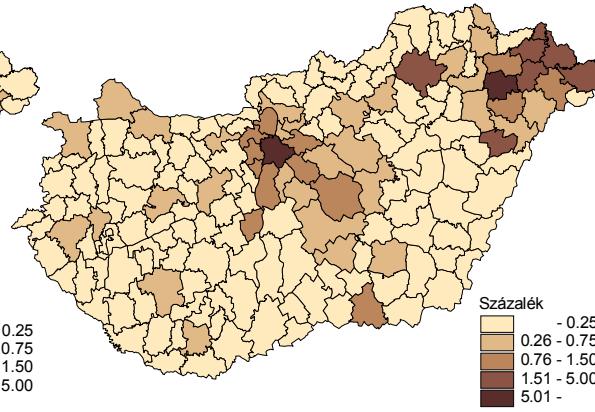
Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Területi elhelyezkedés

Külföldiek állampolgárságok szerinti kistérségi arányai, 2008. január 1.

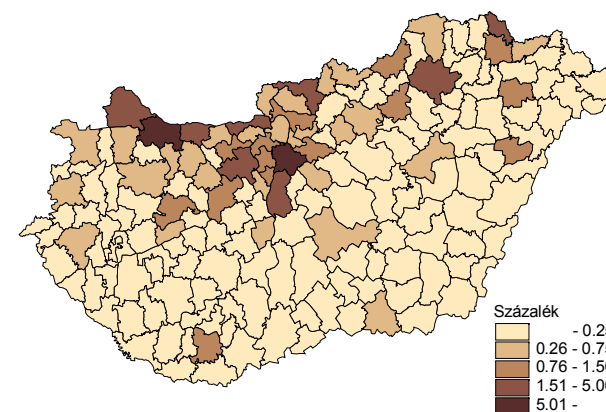
Román állampolgárok

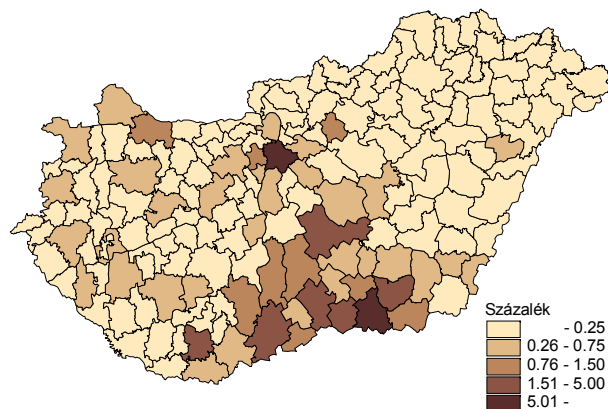
Ukrán állampolgárok

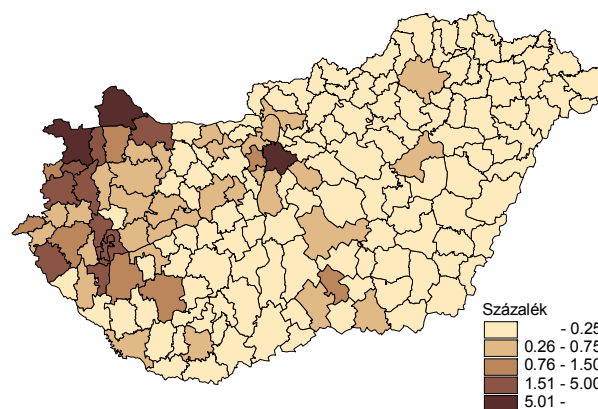
Szlovák állampolgárok

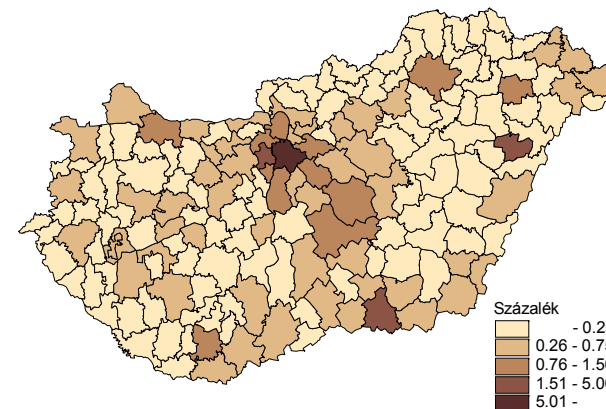
Szerb állampolgárok

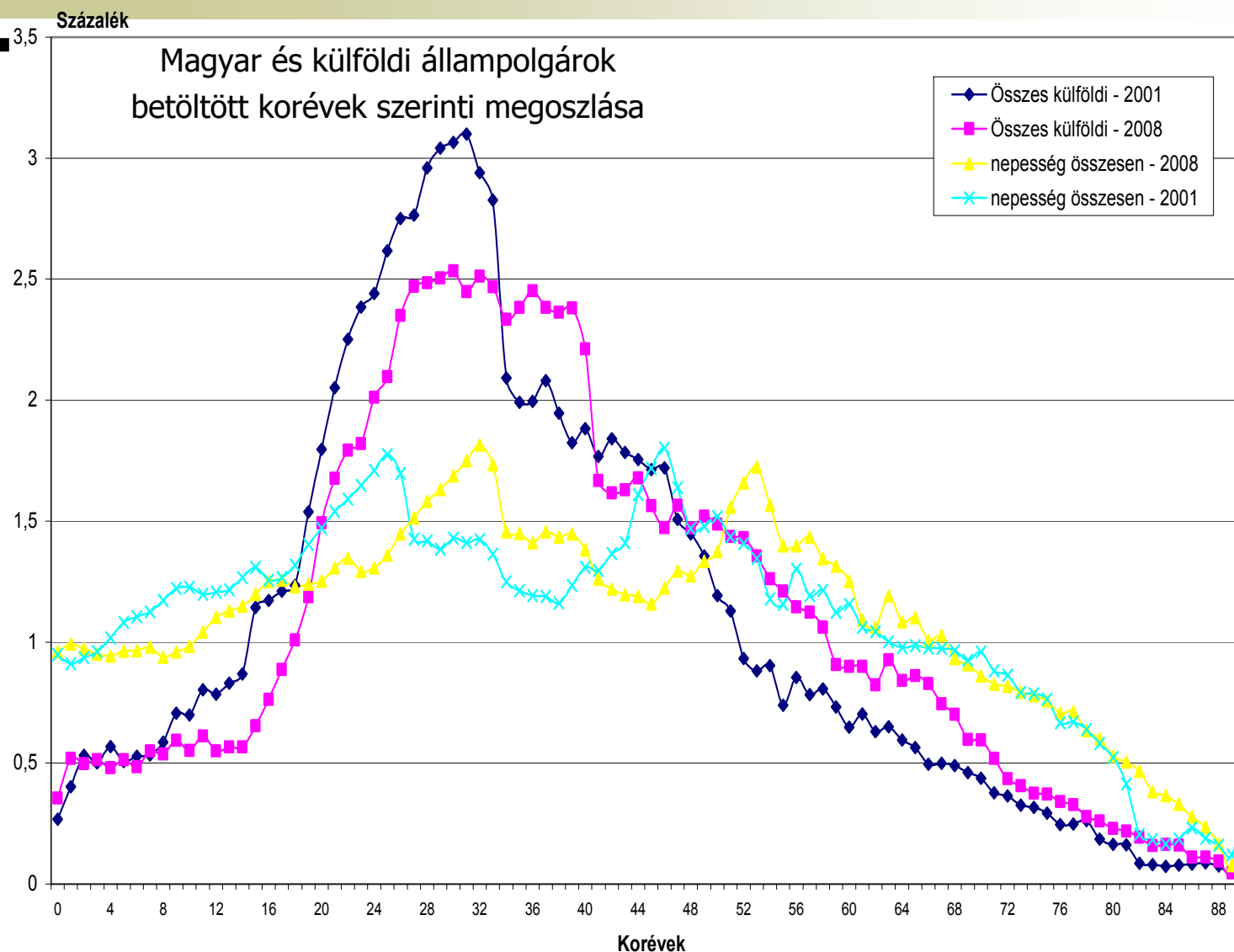
Osztrák állampolgárok

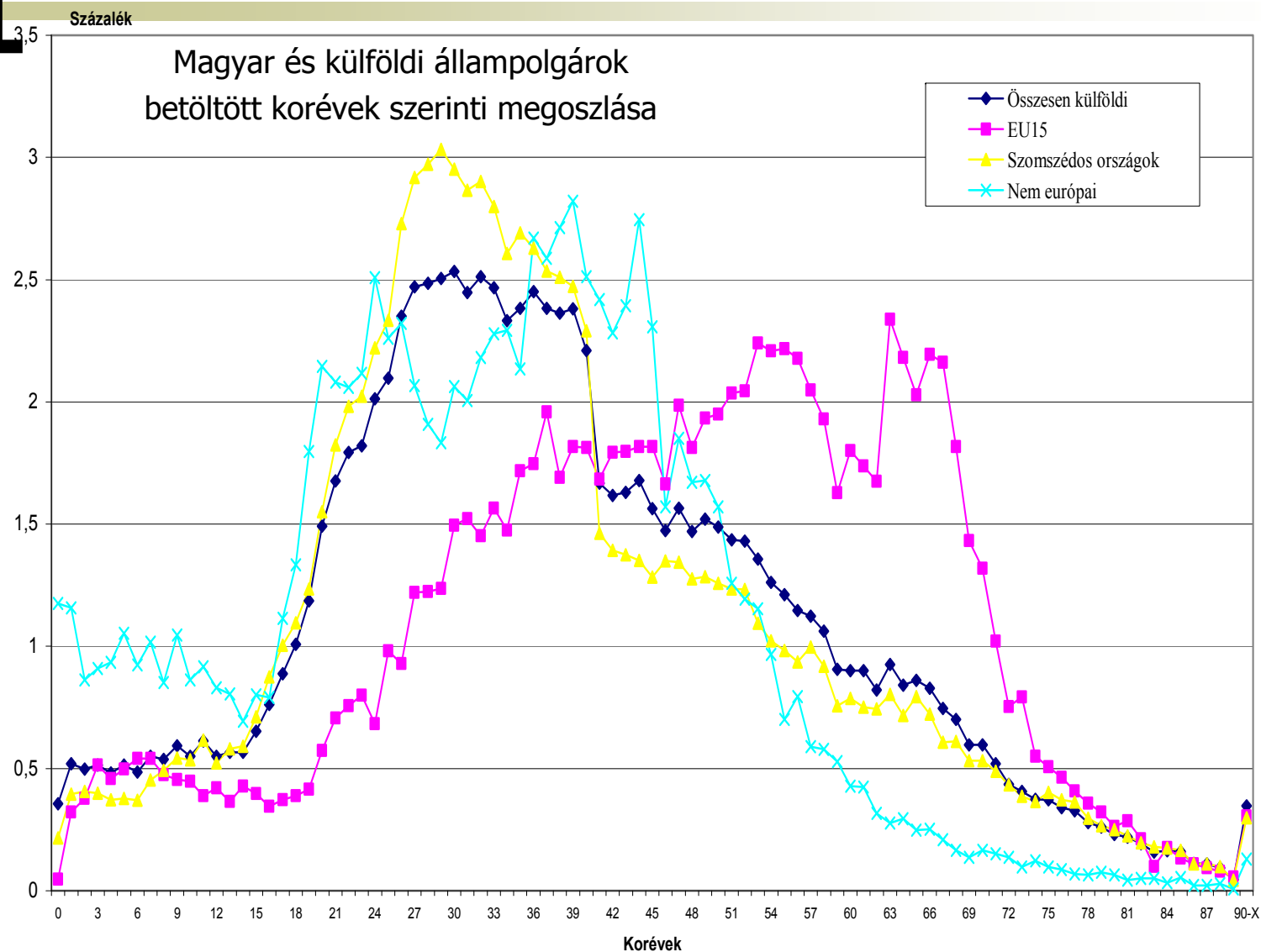
Külföldi állampolgárok

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések - Kor

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések - Kor

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Eltartottsági ráta

Eltartottsági ráták, 2008.

$$r_{gyerek} = \frac{N_{0-14}}{N_{15-64}}$$

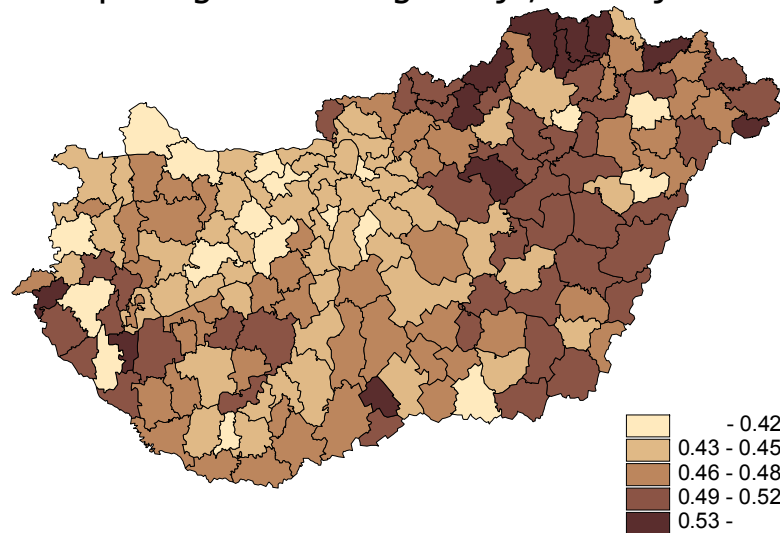
$$r_{id} = \frac{N_{65-X}}{N_{15-64}}$$

$$r_{teljes} = \frac{N_{0-14} + N_{65-X}}{N_{15-64}}$$

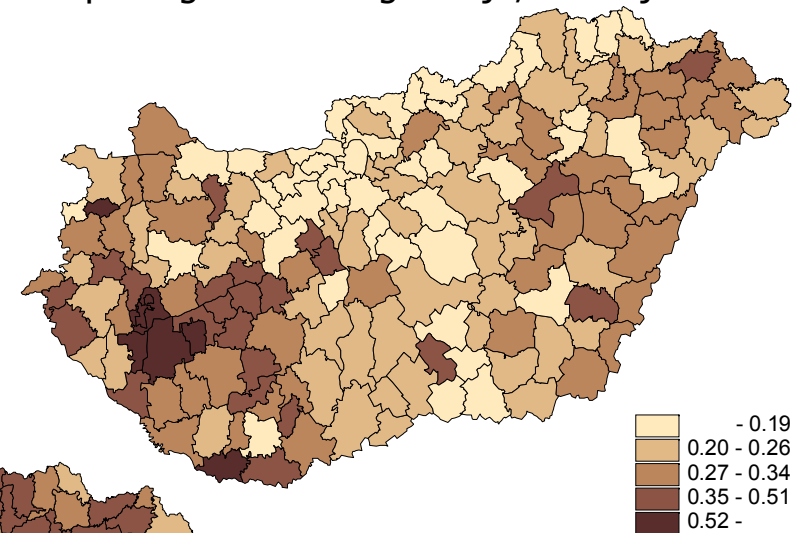
Eredet ország/földrész	Eltartottsági ráta		
	gyermek	idős	összesen
Ausztria	0,07	0,31	0,38
Szlovákia	0,06	0,02	0,08
Szerbia és Montenegró	0,10	0,13	0,23
Ukrajna	0,08	0,11	0,19
Románia	0,08	0,10	0,18
EU15	0,08	0,24	0,32
Európa	0,08	0,13	0,21
Amerika	0,14	0,11	0,25
Ázsia	0,18	0,02	0,20
Afrika	0,10	0,02	0,11
Külföldiek összesen	0,10	0,11	0,21
Nepesség összesen	0,22	0,23	0,45

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Eltartottsági ráta

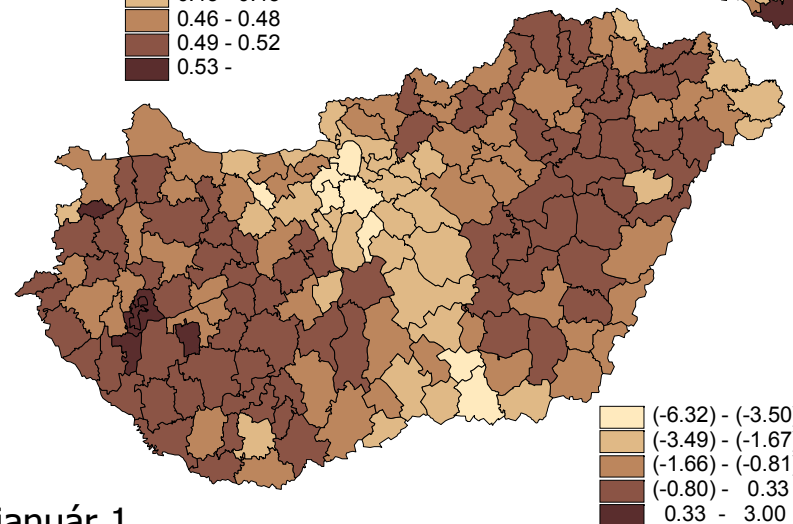
Lakónépesség eltartottsági rátája, 2008. január 1.

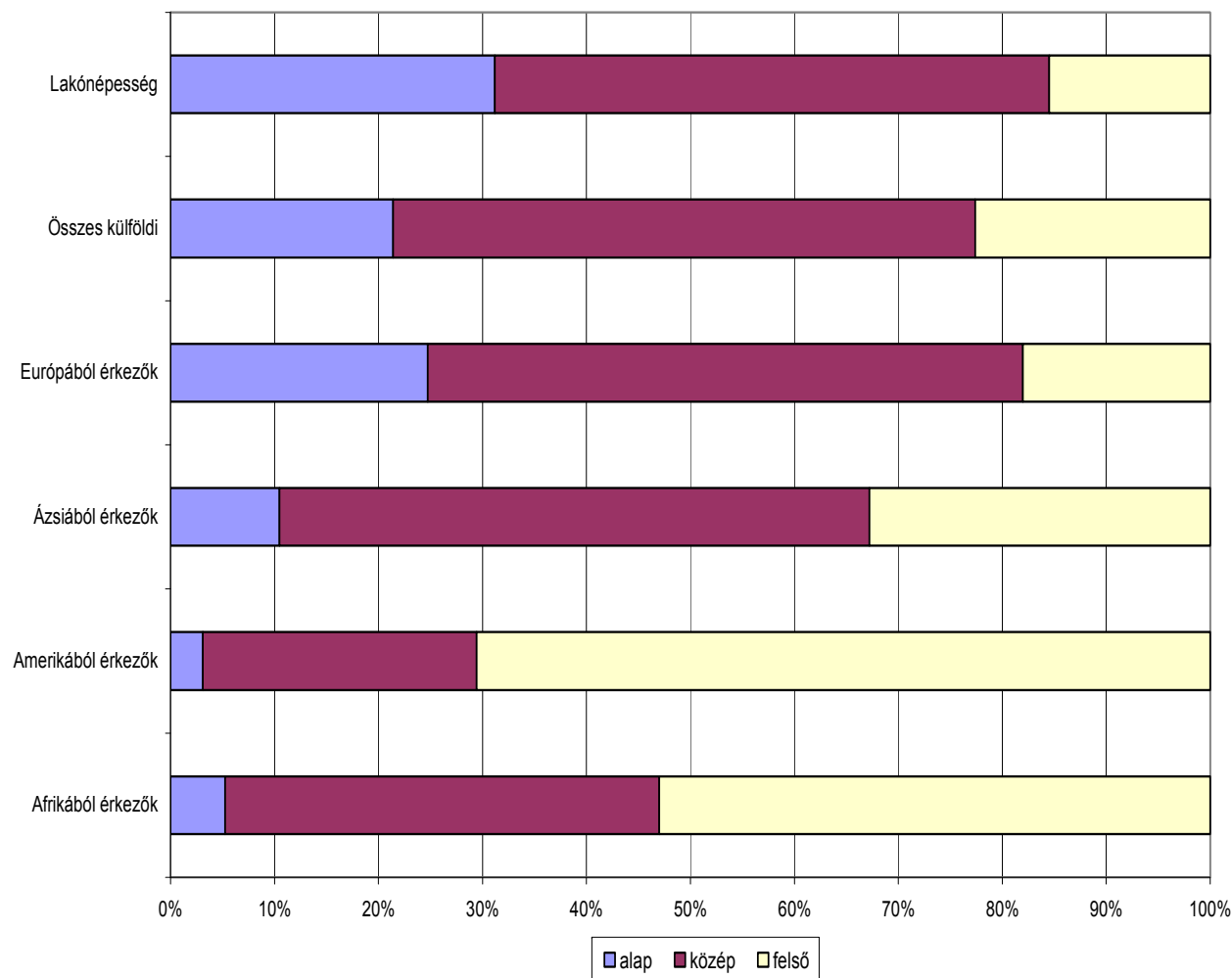
Külföldi népesség eltartottsági rátája, 2008. január 1.

Relatív eltérések (%), 2008. január 1.

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Iskolai végzettség

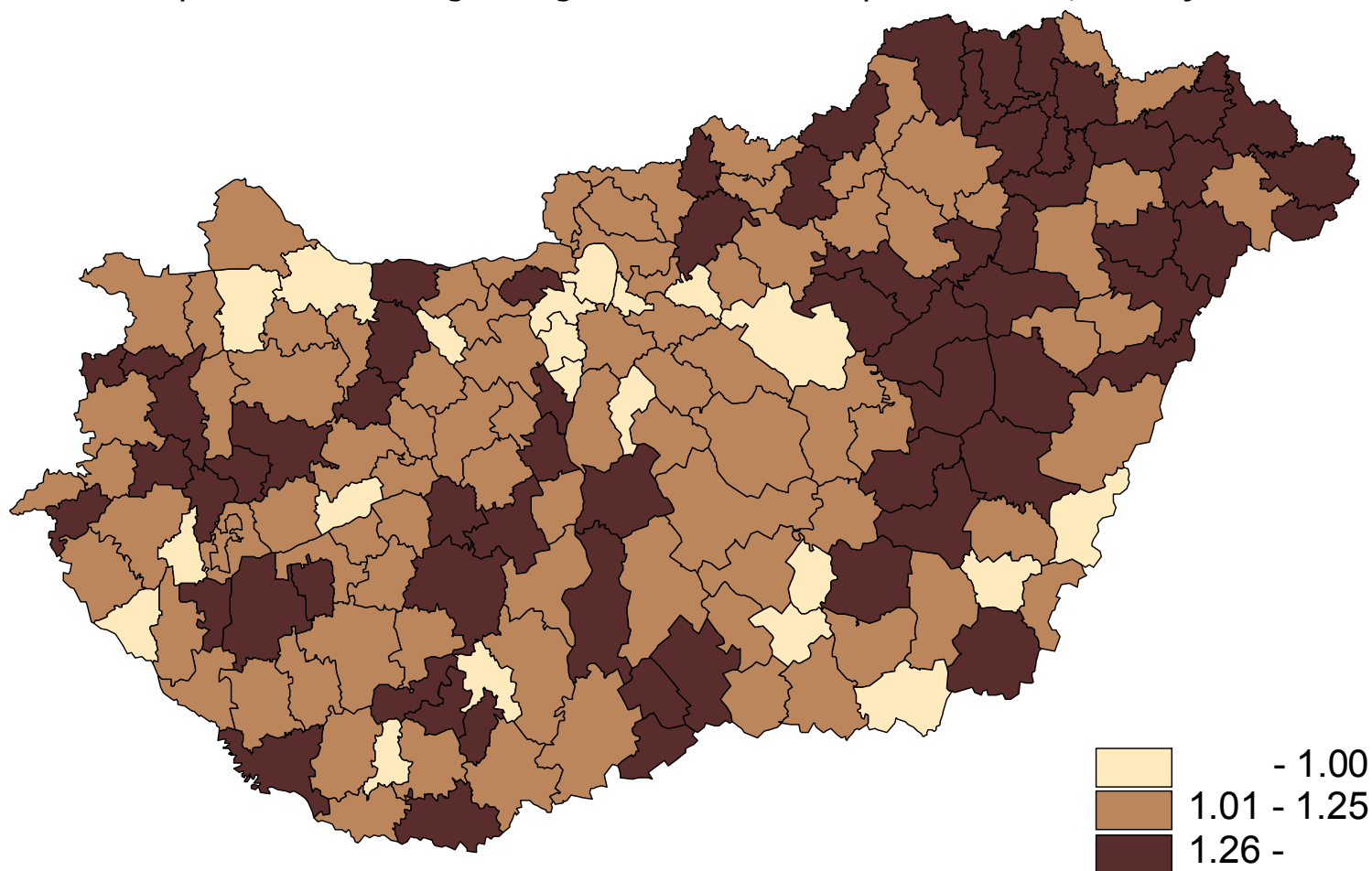
Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Iskolai végzettség

Diszkrepancia index

Eredet ország /földrész	2001			2008		
	alap	közép	felső	alap	közép	felső
Románia	1,25	0,92	0,78	1,00	1,07	0,74
Ukrajna	0,86	0,94	1,50	0,58	1,18	1,22
Szerbia és Montenegró	0,44	1,06	1,92	0,56	1,09	1,58
Szlovénia	0,00	0,21	5,74	0,32	0,75	3,23
Horvátország	0,37	1,04	2,14	0,57	1,02	1,79
Szlovákia	0,48	1,15	1,55	0,34	1,00	2,33
Ausztria	0,16	0,90	3,03	0,41	0,93	2,43
EU15	0,29	0,64	3,67	0,43	0,79	2,85
Európa	0,84	0,89	1,70	0,79	1,07	1,16
Afrika	0,19	0,72	3,58	0,17	0,78	3,42
Amerika	0,08	0,58	4,31	0,10	0,49	4,55
Ázsia	0,29	0,64	3,67	0,34	1,06	2,11
Szomszédos országok	1,00	0,95	1,17	0,83	1,10	1,02
Összes külföldi	0,72	0,92	1,85	0,69	1,05	1,46

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Iskolai végzettség

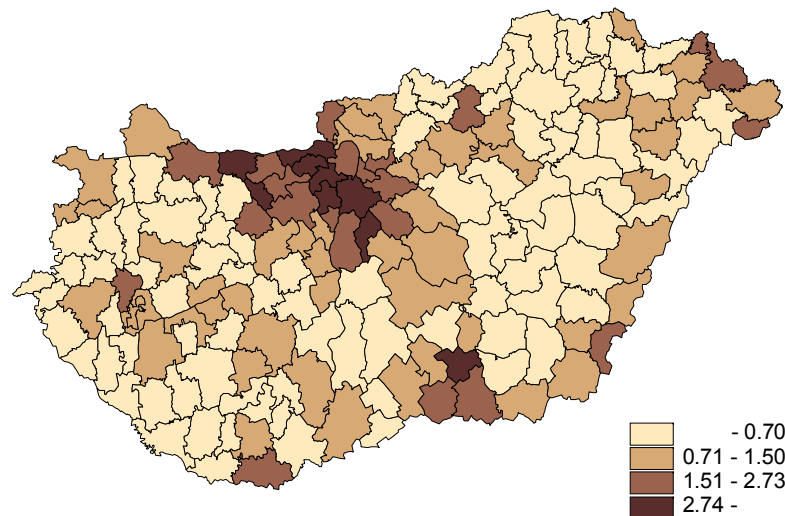
Közép- és felsőfokú végzettségű külföldiek diszkrepancia indexe, 2008. január 1.

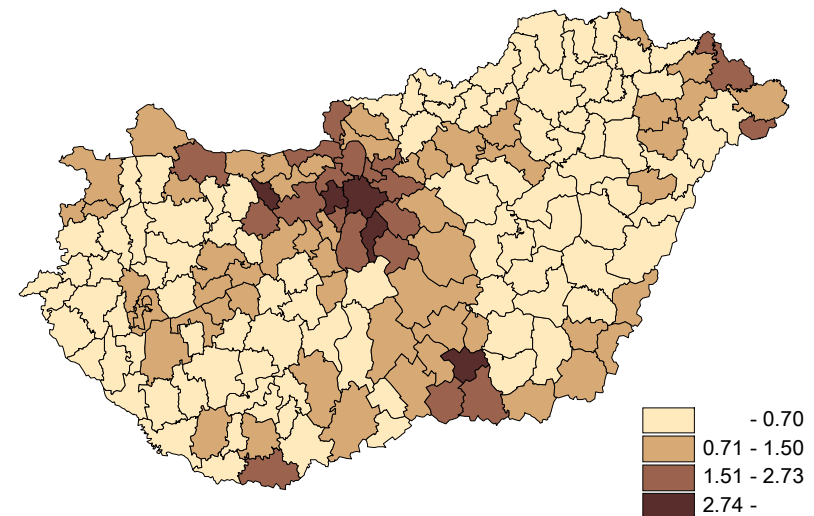
Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Adófizetők

A 2007-ben Magyarországon tartózkodó külföldiek 45,6%-a, míg a lakónépesség 41,9%-a adófizető volt. Fontos megjegyezni, hogy a magasabb adófizetői hajlandóság egyértelműen a korösszetételnek köszönhető.

100 adófizetőre jutó külföldiek száma, 2005.

100 adófizetőre jutó külföldiek száma, 2007.

Magyarországon élő külföldi állampolgárok – Összetételbeli eltérések – Adófizetők

A 2007-es adóévben a külföldi adófizetők száma 87 000-re emelkedett, ami a magyarországi adófizetők 1,94%-a (1,67-es 2005-ös adóévben). Budapesten már a külföldi adófizetők aránya 4,5%.

Eredet ország /földrész	Nem Magyarországon lakik	Magyarországon lakik	Összes külföldi adózó	Összes külföldi
Ausztria	254	344	598	2 571
Románia	1 216	29 890	31 106	65 836
Szlovákia	13 033	2 788	15 821	4 944
Ukrajna	250	6 932	7 182	17 289
Szerbia és Montenegró	220	3 459	3 679	17 186
Szomszédos országok	15 030	43 758	58 788	108 811
EU15	2 302	4 254	6 556	25 490
Európa	17 383	58 783	76 166	146 145
Afrika	43	754	797	1 913
Amerika	202	784	986	3 557
Ázsia	320	7 654	7 974	22 356
Összesen	18 034	69 043	87 077	174 697

Összefoglalás

- A külföldiek, ezen belül is a szomszédos országok állampolgárainak hatása egyre nagyobb Magyarországon. Migránsok nagy része magyar nemzetiségű, így nincsenek nyelvi nehézségek, a beilleszkedés könnyebb.
- A határokon átnyúló mobilitás hatása hazánkban a rendszerváltás óta számottevő mértékben alakította a lakosság számát, fiatalító effektusával és szellemi tőke növekedésével az összetételét. A nyelvi közösség ebben erős motivációt jelent.
- A külföldiek területi hatását fokozza magas koncentrációjuk, tudatos lakóhelyválasztásuk. Budapest centrum tulajdonságokkal rendelkezik, a magasan kvalifikált munkaerőt nagyobb távolságokból is képes vonzani. Amíg Budapest globális célpontja a migránsoknak, ahol nem európai állampolgárok többsége él, addig a Balaton környéke inkább az EU15 országok állampolgáira jellemző letelepedési hely; a határ menti kistérségek pedig csak lokális célpontok.

Összefoglalás

- A jövő egyik kulcskérdése, hogy miként viszonyul a termelés globális üzleti szempontja a munkaerő egyéni mobilitási döntéséhez, és mindez milyen bevándorlási, illetve fenntarthatósági stratégia keretében valósul meg. Az egyik fő kihívás a migráns munkaerő toborzása és annak beillesztése a munkaerő piacra, valamint a gazdasági növekedés, az egészségügyi- és nyugdíjrendszer fenntartása.
- A fejlett országokban a migráció irányításának kimondott, vagy ki nem mondott célja demográfiai, gazdasági előnyök szerzése a globalizált világ fenntartható fejlődésének elősegítése érdekében.

Köszönjük a figyelmet!